

Skyddat intresse och Europakonventionen

av Jonny Flodin

Foto: Joakim Folke

Jonny Flodin
jonny.flodin@gmail.com

I NJA 2007 s. 891 hade en i häkte intagen person begått självmord genom att hänga sig med en livrem. Det var i målet klarlagt att staten agerat försumligt genom att inte kroppsvisitera den häktade för att kontrollera att han inte förde med sig någon livrem in i häktet. Enligt Högsta domstolen var det också klart att det finns ett "erforderligt orsakssamband" mellan försummelsen och dödsfallet. Trots detta utgick inte skadestånd till den avlidnes söner. Rättsfallet väcker frågor om hur skadeståndsansvaret skall avgränsas i allmänhet och om principen om skyddat intresse i synnerhet. Rättsfallet väcker också frågor om förhållandet mellan "svensk" skadeståndsrätt och skadestånd enligt Europakonventionen. I den här artikeln görs ett försök att bringa klarhet i dessa frågor utifrån Högsta domstolens dom

I. Inledning

Högsta domstolen har den 28 november 2007 avgjort ett skadeståndsrättsligt mål – NJA 2007 s. 891 – där den centrala frågeställningen till synes handlar om principen om skyddat intresse.

När en handling har orsakat en skada sträcker sig följdverkningarna av handlingen (eller skadan) ofta ut sig som ringar på vattnet.¹ Den skadelidande kan efter att ha skadats bli tvungen att agera på ett annat sätt än han skulle ha gjort om han inte hade skadats. Detta ändrade handlingsalternativ påverkar inte endast den skadelidande vid tiden för valet av det handlingsalternativet utan det leder till ytterligare följdverkningar för honom och för andra personer. Man kan teoretiskt sett sträcka ut kausalkedjorna i det oändliga och konsta-

tera att skadan har lett till en helt annan verklighet än den som skulle ha inträffat om skadan aldrig vållats.²

I ett skadeståndsrättsligt perspektiv beaktas inte alla ringarna på vattnet, någon slags begränsning krävs. Ur ett normativt perspektiv gäller det alltså att på ett lämpligt sätt skära i ansvaret för kausalkedjorna så att det inte sträcker sig ut i oändligheten. Om man godtar distinktionen mellan ansvarsgrund och ansvarsföljd, så kan skadeståndsansvaret begränsas på två skilda sätt, dels med hänsyn till ansvarsgrunden, dels med hänsyn till ansvars-

Jonny Flodin är doktorand i civilrätt och universitetsadjunkt vid Kungliga Tekniska Högskolan, Skolan för arkitektur och samhällsbyggnad, Institutionen för fastigheter och byggande, Avdelningen för fastighetsvetenskap.

följden.³ Det första sättet – vilket avser ansvarsgrunden – är att komma fram till att en handling överhuvudtaget inte anses vara skadeståndsgrundande. Det kan man åstadkomma med hjälp av principen om skyddat intresse genom att fastslå att handlingen inte strider mot någon skadeståndssanktionerad handlingsföreskrift.⁴ Det kan bero på att det överhuvudtaget inte finns någon handlingsföreskrift som handlingen strider mot. Det kan också bero på att det finns en handlingsföreskrift, som eventuellt är straffrättsligt sanktionerad, men som inte är skadeståndsrättsligt sanktionerad. En sådan innebörd hos principen om skyddat intresse företer likheter med rättsstridighetsläran.⁵ Vid culpaansvar kan man också åstadkomma en begränsning genom en anpassning av culpakravet, så att det culpatröskeln höjs i vissa situationer.⁶

Ur ansvarsföljdsperspektiv har adekvansen använts som en begränsningslära. Innebörden i adekvansbegreppet är emellertid inte lätt att fastställa. För att tala med Karlgren: ”Begreppet hör till de mest oklara, varmed den civilrättsliga doktrinen laborerar, vilket icke vill säga litet”.⁷ Adekvans har traditionellt i första hand använts som ett sannolikhetsbegrepp. Syftet har varit att avskära följder när den skadevållande oaktsamheten inte bidragit till att öka risken för just den aktuella skadeföljden eller visserligen ökat risken men endast marginellt; skadan skall ligga i farans riktning för att vara adekvat. Vid sidan av adekvansen har Hellner även ställt upp principen om skyddat intresse som ett begränsningskriterium, vilken han tillämpar som ett komplement till adekvansläran.⁸ Tanken synes därvid vara att vissa skadeföljder inte ersätts, i synnerhet tredjemansskador och chockskador, trots att de är adekvata i nyss nämnd betydelse.⁹ Principen om skyddat intresse blir då en samlingsetikett på olika rättspolitiskt färgade avvägningar vilka ligger till grund för en begränsning av skadeståndsansvaret.

Principen om skyddat intresse kan således

komma in på två olika ställen, dels vid bedömningen av ansvarsgrunden, dels vid bestämmandet av ersättningsgilla följder. Det skall tilläggas att principen om skyddat intresse är omdiskuterad.¹⁰ Det råder inte någon enighet om principens innebörd eller om dess förhållande till adekvansläran. I förarbetena till skadeståndslagen framhålls dock att principen får anses vara en allmän grundsats av generell natur vilken i första hand fungerar som en ansvarsbegränsning.¹¹

2. Fakta och parternas talan

B.T. häktades den 12 november 2002 och dömdes den 27 november 2002 till fyra månaders fängelse för vissa brott. Han skulle kvarstanna i häkte även efter att domen meddelats. Den 13 december 2002 skulle han till sjukhuset för en röntgenundersökning. Transporten skedde genom häktets försorg. Vid avresan fick han sina kläder, däribland en livrem. Vid återkomsten återlämnade B.T. sina kläder till en kriminalvårdare. Han behöll dock den livrem han fått vid avresan. Det skedde inte någon kontroll av att han lämnade tillbaka alla kläder han fått och han visiterades inte. Senare samma dag hängde sig B.T. i livremmen. Han avled tre dagar senare till följd av självmord.

B.T:s två söner D.T.T. och S.T.T. väckte talan mot staten och krävde med stöd av 5 kap. 2 § 1 st. 3 p. skadeståndslagen ersättning för sveda och värk med 35 000 kr vardera. De åberopade att staten vållat dödsfallet genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning och att staten därmed var ersättningskyldig mot B.T:s närstående, 3 kap. 2 § skadeståndslagen.

Staten medgav försummelse vid myndighetsutövning genom att kriminalvården inte uppmärksammade och förhindrade att B.T. tog med sig livremmen till sin häktescell. Staten har emellertid bestritt att skadeståndsskyldighet föreligger på den grunden att det

inte föreligger ett erforderligt orsakssamband mellan den oaktsamma underlåtenheten och dödsfallet.

3. Högsta domstolens bedömning

Högsta domstolens skäl är uppbyggda i två nivåer, en som utgår från en grundläggande nivå, bestående av den ”svenska” skadeståndsrätten, och en annan, överordnad nivå där Europakonventionen för mänskliga rättigheter och dess betydelse för svensk rätt behandlas.¹² Jag skall behandla de två nivåerna för sig därför att jag tror att det ger större överskådlighet åt domen och förklarar varför Högsta domstolen tar upp Europakonventionen i målet; den har trots allt inte betydelse för målets utgång.

När det gäller den inhemska skadeståndsrätten konstaterar Högsta domstolen inledningsvis att den som är häktad senast vid ankomsten till förvaringslokalen skall kroppsvisiteras för att eftersöka föremål som han eller hon inte får ha, om det inte är uppenbart onödigt, 2 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.¹³ Syftet med denna handlingsföreskrift är bl.a. att undvika att en frihetsberövad har tillgång till föremål som han eller hon kan använda för att skada sig själv.

Staten har i målet medgivit försummelse vid myndighetsutövning genom att kriminalvården inte uppmärksammade och förhindrade att B.T. tog med sig sin livrem in i sin häktescell. Enligt Högsta domstolen är det också klart att det finns ett ”erforderligt orsakssamband” mellan försummelsen och dödsfallet. Högsta domstolen fortsätter:

”Dessa handlingsföreskrifter är således avsedda att förekomma även skada av det slag som inträffat i förevarande fall. Detta kan emellertid inte anses tillräckligt för att skadeståndsskyldighet skall uppkomma (jfr Hellner & Radetzki, Skadeståndsrätt 7 uppl. 2006, s. 87).”

Det kan tilläggas att Hellner & Radetzki i det avsnitt, till vilket Högsta domstolen hänvisar, diskuterar principen om skyddat intresse.

Detta avslutar Högsta domstolens skäl såvitt angår den svenska skadeståndsrätten. Det är nu dags att gå över till Europakonventionens bestämmelser.

Svensk rätt måste enligt Högsta domstolen tolkas i ljuset av Europakonventionen. I artikel 2 behandlas envars rätt till livet. Europadomstolen har, fortsätter Högsta domstolen, tolkat artikeln så att staten i vissa fall har en positiv förpliktelse att se till att individers rätt till livet skyddas i förhållande till dem själva.¹⁴ Om myndigheterna har eller borde ha haft kännedom om att en frihetsberövad person befinner sig i verklig och omedelbar fara skall den vidta alla nödvändiga åtgärder som rimligen kan krävas för att förhindra att denna fara realiseras. Denna i Europadomstolens praxis fastställa handlingsföreskrift skall enligt artikel 13 förenas med en rätt till ett effektivt rättsmedel. Denna rätt bör enligt Europadomstolen i princip omfatta en möjlighet till ersättning för skada.

I anslutning till det ovan angivna citatet fortsätter Högsta domstolen:

”För skadeståndsansvar bör, i enlighet med detsynsätt som framgår av Europadomstolens domar, dessutom krävas att myndigheten visste, eller borde ha vetat, att det fanns en verklig och omedelbar risk att den intagne skulle försöka skada sig själv och att myndigheten trots det inte vidtagit de åtgärder som rimligen kunde förväntas av den för att förhindra förverkligande av denna risk.”

I målet anses inte visat att staten genom kriminalvården borde ha insett att det fanns en sådan risk, varför sönernas talan ogillas.

4. Analys

Det skall omedelbart erkännas att Högsta domstolens dom har en tämligen komplicerad uppbyggnad och den är i centrala avsnitt kort-

fattad, vilket öppnar upp för olika tolkningar av domen och gör det svårt att med någon större säkerhet uttala sig om hur Högsta domstolen har resonerat. Samtidigt framstår domen som intressant och principiellt viktig genom att principen om skyddat intresse explicit verkar användas som ansvarsbegränsande kriterium. Jag har försökt att tolka domen så "lojalt" som möjligt för att förhoppningsvis nå fram till en rimlig innebörd hos domskälen.¹⁵ En tanke har därvid varit att inte utgå från att Högsta domstolen avsett att göra några större ändringar av det skadeståndsrättsliga regelverket utan att framhålla detta.

Ser vi först av allt till den nationella nivån är Högsta domstolens argumentation uppbyggd i tre led. Först konstateras att kriminalvården handlat försumligt genom att inte iaktta en lagstadgad handlingsföreskrift, av innebörd att B.T. borde ha kroppsvisiterats. I det andra steget sägs att det föreligger ett "erforderligt orsakssamband" mellan denna oaktsamhet och dödsfallet. Slutligen kommer det tredje ledet; det är inte tillräckligt att handlingsföreskriften har överträtts för att skadeståndsskyldighet skall uppkomma.

Det första ledet är okomplicerat. Staten har i målet medgivit den försummelse som anges i det första ledet. Högsta domstolen är bunden av medgivandet och det finns därför inte skäl att här närmare gå in på culpabedömningen i målet.

Det andra ledet, att det föreligger ett "erforderligt orsakssamband" mellan försummelsen och dödsfallet, är inte helt klart till sin innebörd. Det kan innebära att det är *klart* att det finns ett orsakssamband mellan försummelsen och dödsfallet. Ordet erforderligt syftar då endast på att det är fastställt, eller tydligt, att det finns ett orsakssamband, med andra ord att det föreligger faktisk eller logisk kausalitet mellan försummelse och dödsfall. En annan tolkning är att Högsta domstolen med ordet erforderligt avsett att markera att det föreliggande orsakssambandet är *tillräck-*

ligt närliggande för att anses vara adekvat. Även om det inte går att fastslå med säkerhet vilken av dessa två varianter som är den avsedda, framstår den senare tolkningen som mera sannolik än den förra. Ett skäl för den ståndpunkten är att Högsta domstolen annars borde ha framhållit att orsakssambandet inte är erforderligt eller med andra ord inadekvat, eftersom sönernas talan då skulle ha ogillats. Det kan noteras att staten invänt just att orsakssambandet är inadekvat och det framstår även mot bakgrund härav som sannolikt att Högsta domstolen genom ordet erforderligt orsakssamband vederlagt denna invändning, såvida man uppfattar adekvans i den betydelse som angivits inledningsvis. Man kan dock fråga sig varför Högsta domstolen inte använder ordet adekvat istället för erforderligt. Det är möjligt att förklaringen härtill är att Högsta domstolen inte velat ta ställning för en viss teoretisk tolkning av adekvansbegreppet. I doktrinen rådet ju delade meningar om huruvida principen om skyddat intresse inbegrips i adekvansbegreppet eller utgör ett självständigt ansvarsbegränsande kriterium.

Det tredje ledet, att det för skadeståndsskyldighet inte är tillräckligt att handlingsföreskriften har överträtts måste uppfattas som en hänvisning till principen om skyddat intresse. Det framgår enligt min mening tydligt av hänvisningen till Hellner & Radetzki, Skadeståndsrätt, s. 86, där just den frågeställningen behandlas. Det är också intressant i detta sammanhang att observera att det finns ett exempel i den boken som uppvisar påtagliga likheter med det aktuella fallet. Exemplet anförs som ett fall där skadestånd inte utgår på grund av principen om skyddat intresse. Högsta domstolen hänvisar inte till någon annan författare, trots att frågeställningen om skyddat intresse är flitigt omdiskuterad i doktrinen. Det är möjligt att detta skall förstås som en hänvisning till den av Hellner förespråkade uppfattningen av principen om skyddat intresse, att den utgör ett komplement till adek-

vansbedömningen. Men det kan kanske vara att övertolka betydelsen av hänvisningen. En annan möjlighet skulle kunna tänkas vara att Högsta domstolen okritiskt godtagit Hellners exempel på grund av hans auktoritet, men en sådan tolkning av hänvisningen bör förkastas om inte något starkare stöd kan åberopas för den ståndpunkten. En sådan tolkning får ju Högsta domstolen att framstå som auktoritetsbunden och osjälvständig, vilket inte framstår som särskilt tilltalande. Det är rimligare att utgå från att Högsta domstolen noggrant har övervägt problematiken och kommit fram till att principen om skyddat intresse utgör en självständig ansvarsbegränsning.

Eftersom Högsta domstolen inte närmare förklarar innebörden av och tillämpligheten hos principen om skyddat intresse får domskälen en mycket kasuistisk prägel. Att genom försummelse överträda den aktuella handlingsnormen medför inte skadeståndsskyldighet till följd av självmord orsakat genom att den avlidne använt ett föremål som borde ha upptäckts om handlingsnormen följts. Samma princip torde nog kunna tillämpas om personen skadat sig själv i stället för att avlida. Så långt får skälen anses klara.

Högsta domstolens uttalande att "[d]etta kan emellertid inte anses tillräckligt för att skadeståndsskyldighet skall uppkomma" kan dock tolkas antingen med avseende på ansvarsgrunden eller på ansvarsgränsen. I det förra fallet är inte handlingsföreskriften skadeståndssanktionerad alls. I det senare fallet kan handlingsföreskriften vara skadeståndssanktionerad men inte i det aktuella fallet, när den skadelidande har begått självmord. Skillnaden mellan dessa två tolkningar visar sig om förhållandena i målet ändras så att B.T. skulle ha använt livremmen för att skada någon annan än sig själv, antingen någon i personalen vid häktet eller någon annan häktad. Hade staten då kunnat undgå skadeståndsansvar? Frågan kan inte diskuteras närmare i detta sammanhang men Högsta domstolens

hänvisning till Hellner & Radetzki talar närmast för att principen använts med hänsyn till ansvarsföljden. Man kan också åberopa att försiktighet är påkallad vid åläggande av skadeståndsansvar i just sådana fall där den skadelidande har begått självmord.¹⁶

Om man enbart håller fast vid den inhemska skadeståndsrätten är det således sannolikt att en överträdelse av handlingsföreskriften inte är skadeståndssanktionerad i det aktuella fallet. Högsta domstolens skäl kan i denna del kritiseras för att inte ge någon vägledning för framtiden, dels på grund av den långt drivna kasuistiken, dels på grund av bristen på motivering av principen. Vilka är egentligen de reella skälen till att skadestånd inte utgår? Samtidigt får man hålla i minne att det är en viss bestämd handlingsnorm som är föremål för prövning och Högsta domstolen är ofta försiktig att generalisera och extrahera generella principer utifrån ett enstaka fall.

Problemet är dock att en tillämpning av den av Högsta domstolen fastställda principen om skyddat intresse i detta fall kan komma i konflikt med Europakonventionen. Staten har en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra att en frihetsberövad skadar sig själv om staten känner till eller borde känna till att det finns en verklig och omedelbar risk att den frihetsberövade kan komma att skada sig själv.¹⁷ I denna skyldighet kan tänkas ingå att kroppsvisitera den frihetsberövade för att försäkra sig om att han inte har några föremål, med vilka han kan skada sig själv. I Trubnikov v. Russia konstaterar Europadomstolen:

69. Bearing in mind the difficulties in policing modern societies, the unpredictability of human conduct and the operational choices which must be made in terms of priorities and resources, the scope of the positive obligation must be interpreted in a way which does not impose an impossible or disproportionate burden on the authorities. Accordingly, not every claimed risk to life can entail for the authorities a Convention requirement to take

operational measures to prevent that risk from materialising. For a positive obligation to arise regarding a prisoner with suicidal tendencies, it must be established that the authorities knew, or ought to have known at the time, of the existence of a real and immediate risk to the life of an identified individual and, if so, that they failed to take measures within the scope of their powers which, judged reasonably, might have been expected to avoid that risk (see *Keenan v. the United Kingdom*, no. 27229/95, §§ 89 and 92, ECHR 2001-III).

Vid överträdelser av Europakonventionen skall det enligt artikel 13 finnas ett effektivt rättsmedel. Rättsmedlet behöver inte vara skadestånd men i ett fall där den skadelidande avlidit finns det knappast något annat realistiskt alternativ.¹⁸

En överträdelse av Europakonventionen kan alltså ge en rätt till skadestånd. Ersättning kan även utgå för ideell skada till följd av konventionsöverträdelsen.¹⁹ Ersättningen uppskattas i ett sådant fall skönmässigt. Högsta domstolen har vid fastställande av ersättning tagit hänsyn till ersättningsnivåerna vid kränkning.²⁰ Det kan också noteras att i *Keenan v. the United Kingdom* och *Trubnikov v. Russia* fick föräldrar till den frihetsberövade som begick självmord ersättning för ideell skada. Samma tendens återfinns i NJA 2007 s. 584, där två barn i strid mot artikel 8 i Europakonventionen läkarundersökts. Högsta domstolen tillerkände inte bara barnen utan även föräldrarna ersättning för ideell skada.

Enligt Högsta domstolen skall svensk skadeståndsrätt i allmänhet och den i detta mål tillämpade principen om skyddat intresse i synnerhet tolkas i ljuset av Europakonventionen.²¹ Det skulle kunna tänkas få till följd att den aktuella tillämpningen av principen om skyddat intresse inte gäller när staten inser eller borde inse att det finns en verklig och omedelbar risk för skada. Principen om skyddat intresse skulle då inte längre avskära möj-

ligheten att få skadestånd. I det aktuella målet skulle barnen i så fall ha kunnat få ersättning med stöd av 5 kap. 2 § 1 st. 3 p skadeståndslagen på grund av att staten genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning vållat B.T:s död enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen.

Man kan dock ifrågasätta det lämpliga i att på detta sätt pressa in Europakonventionen i tillämpningen av allmänna skadeståndsrättsliga principer. Frågan är om det inte är lämpligare att se överträdelse av Europakonventionen som en särskild grund för skadestånd som bör hållas isär från andra frågeställningar, i detta fall principen om skyddat intresse.²² I så fall hade skadestånd kunnat utgå för konventionsöverträdelsen samtidigt som principen om skyddat intresse upprätthållits och skadestånd inte utgått för personskadan, inklusive den därav följande rätten för närstående att få ersättning när personskadan lett till döden. En sådan tolkning är inte oförenlig med Högsta domstolens skäl. Europadomstolen har i *Keenan v. the United Kingdom* och *Trubnikov v. Russia* uppställt självständiga, kompletta skadeståndsregler, där rättigheter fungerar som trumf över nationell lagstiftning.²³ En stat är skadeståndsansvarig när den känner till eller borde känna till att det finns en verklig och omedelbar risk att en frihetsberövad kan komma att skada sig och staten inte vidtar rimliga åtgärder för att förhindra en sådan skada.²⁴ Högsta domstolens skäl kan tolkas så att den i det aktuella målet uppställda regeln, att en överträdelse av handlingsföreskriften inte är skadeståndssanktionerad vid självmord, får ge vika när skadeståndsansvar aktualiseras enligt Europakonventionen.²⁵ Inte heller står en sådan tolkning i strid med NJA 2003 s. 217 och NJA 2007 s. 584. Det väsentliga är ju att svensk rätt inte begränsar möjligheten att få skadestånd vid överträdelser av Europakonventionen.²⁶

Denna senare tolkning bör enligt min mening ges företräde. Följden blir att Högsta

domstolens domskäl blir koherenta och inblandningen av Europakonventionen får betydelse för den av Högsta domstolen i det aktuella målet uppställda regeln. Den kan sammanfattas så att en överträdelse av skyldigheten att kroppsvisitera en häktad enligt 2 § lagen om behandling av häktade och anhållna m.fl. inte är skadeståndsrättsligt sanktionerad när den häktade begår självmord med hjälp av ett föremål som bort upptäckas om inte en rätt till skadestånd föreligger enligt Europakonventionen. Skadestånd skall då utgå oavsett vilka begränsningar i övrigt den svenska skadeståndsrätten uppställer för ersättning.

Sammanfattningsvis vill jag återigen påpeka att domen är svårtolkad men den är samtidigt principiellt viktig genom att den enligt min tolkning framhåller principen om skyddat intresse på ett tydligt sätt och använder principen för att begränsa ansvaret. En avslutande fundering är om detta fall kan ses som ett första steg på vägen mot en mera utvecklad teori om skyddat intresse inte bara i doktrin utan även i praxis.

Noter

- ¹ Skada kan även orsakas av underlåtenhet, se Schultz, Kausalitet. Studier i skadeståndsrättslig argumentation, 2007, s. 513 ff. Jag bortser från det i detta sammanhang.
- ² Se Schultz, a.a. s. 330 ff. som dock ställer sig kritisk till detta s.k. överinkluderingsproblem. Jfr Karlgren, Skadeståndsrätt, 5 uppl. 1972, s. 44.
- ³ Se Andersson, Skyddsändamål och adekvans, 1993, s. 252.
- ⁴ Se Hellner & Radetzki, Skadeståndsrätt, 7 uppl. 2006 s. 117 f. och 129.
- ⁵ Se Karlgren, a.a. s. 71 ff. Jfr Dufwa, Rättsstridighet och det europeiska harmoniseringsarbetet i skadeståndsrätt i Festskrift till Nordenson, 1999, s. 75 ff.
- ⁶ Se Karlgren a.a. s. 44 not 11.
- ⁷ Karlgren a.a. s. 46.
- ⁸ Se Hellner & Radetzki, a.a. s. 87.
- ⁹ Jfr t.ex. NJA 2003 s. 508.
- ¹⁰ Principen om skyddat intresse eller normskyddsläran behandlas i ett antal framställningar bl.a. av Andersson, a.a., passim, Conradi, Om adekvans – än en gång, SvJT 1984 s. 177 ff., Dufwa, Skyddat intresse, ren förmögenhetsskada och andra skadeståndsrättsliga spørsmål i ett internationellt perspektiv, i Festskrift till Sveriges advokatsamfund, 1987, s. 173 ff., Hellner & Radetzki, a.a. s. 86 ff., Karlgren, a.a. s. 60 f., Kleineman, Ren förmögenhetsskada, 1987, s. 288 ff., Strahl, Adekvansläran i Festskrift till Karlgren, 1964, s. 324 ff. Se även Nordensons särskilda yttrande i NJA 1976 s. 458. Det råder delade meningar om huruvida principen om skyddat intresse skall anses vara en självständig begränsningsregel eller ingår som ett moment i adekvansbedömningen, se Andersson, a.a. s. 136 ff.
- ¹¹ Se prop. 1972:5 s. 159 och 512 och Andersson, a.a. s. 133 ff. med vidare hänvisningar.
- ¹² Detta påstående är naturligtvis en förenkling. Europakonventionen utgör svensk lag så någon egentlig åtskillnad föreligger inte. Men förklaringsmässigt tror jag ändå att en sådan uppdelning leder till ökad klarhet när det gäller analysen av Högsta domstolens argumentation.
- ¹³ Paragrafen kompletteras av 20 § förordningen (1976:376) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. och 15 § KVVFS 1997:15 (numera 5 kap. 2 § KVFS 2007:1).
- ¹⁴ Högsta domstolen hänvisar här till Keenan v. the United Kingdom, no. 27229/95, ECHR 2001-III och Trubnikov v. Russia, no. 49790/99, 30 november 2005.
- ¹⁵ Om lojalitet som metodologiskt axiom, se Schultz, a.a. s. 69 f. och 373 ff.
- ¹⁶ Se härom Andersson, a.a. s. 507 ff.
- ¹⁷ Se de i not 14 nämnda fallen från Europadomstolen. Se även Danielius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 3 uppl., 2007, s. 61 f.
- ¹⁸ Jfr Crafoord, Skadestånd och Europakonventionen – klarlägganden från Högsta domstolen på vägen mot den inhemska debattens slutpunkt, ERT 2007 s. 926 ff. på s. 930.
- ¹⁹ I T.P. och K.M. v. the United Kingdom, no 28945/95, 10 maj 2001, § 107 konstaterade Europadomstolen: "The Court considers that, where an arguable breach of one or more of the rights under the Convention is in issue, there

should be available to the victim a mechanism for establishing any liability of State officials or bodies for that breach. Furthermore, in appropriate cases, compensation for the pecuniary and non-pecuniary damage flowing from the breach should in principle be available as part of the range of redress.”

²⁰ Se NJA 2007 s. 584. Jfr Ds 2007:10 Skadeståndsfrågor vid kränkning, s. 59 ff.

²¹ Jfr NJA 2003 s. 217. Principen om fördragskonform tolkning har även bekräftats i NJA 2007 s. 295.

²² Jfr dock Schultz, Skadeståndsrätten i de mänskliga rättigheternas tjänst, JT 2007-08 s. 140 ff. på s. 147.

²³ Jfr Schultz, Skadeståndsrätten i de mänskliga rättigheternas tjänst, s. 142.

²⁴ Se Keenan v. the United Kingdom §§ 97-99.

²⁵ Ett sådant ansvar behöver inte endast grundas på artikel 2. I Keenan v. the United Kingdom ansågs Storbritannien inte ha överträtt artikel 2 men däremot artikel 3 i Europakonventionen med skadeståndsskyldighet som följd.

²⁶ Detsagda hindrar naturligtvis inte att den svenska skadeståndsrätten kan komma att förändras under inflytande av internationella influenser och internationellt samarbete.